

8 ภาพความทรงจำสำหรับวงดนตรีแจ๊สสมัยใหม่

The 8 Memorable Portraits for Modern Jazz

เจตนิพัทธ์ สังข์วีจิตร^{*1}

บทคัดย่อ

งานวิจัยเชิงสร้างสรรค์ชุดบทเพลงแจ๊ส จำนวน 8 เพลง ได้ประพันธ์ขึ้นจากความประทับใจในภาพความทรงจำของวิทยาลัยดนตรี ก่อนที่จะย้ายสถานที่เดิมคือ อาคาร 10 มายังอาคารศาลาดนตรีสุริยเทพ ซึ่งผู้ประพันธ์ได้รับแรงบันดาลใจในการประพันธ์บทเพลงจากสถานที่ 8 แห่ง ของวิทยาลัยดนตรี ทั้งนี้ในงานวิจัยเชิงสร้างสรรค์นี้ แบ่งรูปลักษณะและแนวคิดในการประพันธ์บทเพลง แนวการอิมโพรไวส์ และบทวิเคราะห์การประพันธ์บทเพลง ประกอบกับแนวคิดในรูปแบบดนตรีแจ๊ส ประเภทต่างๆ อาทิ ฮาร์ดบอป โมดัลแจ๊ส ฟิวชันแจ๊ส มาสร้างให้เกิดทิศทางตามที่คุณประพันธ์กำหนดไว้ ด้านเสียงประสานได้นำแนวคิดที่เป็นเอกลักษณ์สำคัญของดนตรีแจ๊สประเภทต่างๆ มาใช้ในการดำเนินคอร์ดของบทเพลง อาทิ การดำเนินคอร์ดแบบการใช้คอร์ดสองและคอร์ดห้า การดำเนินคอร์ดแบบมีระยะห่างเท่าๆ กัน การดำเนินเสียงประสานแบบกลุ่มโน้ต 3 ตัว เป็นต้น

คำสำคัญ: วงดนตรีแจ๊สวงเล็ก, ดนตรีแจ๊ส, ดนตรีแจ๊สสมัยใหม่

^{*}Corresponding author, email: kwan.alt@gmail.com

¹อาจารย์ประจำ วิทยาลัยดนตรี มหาวิทยาลัยรังสิต

ABSTRACT

The creative research of the 8 Memorable Portraits for Modern Jazz has been inspired by 8 inspiring and impressive of the Former Music Conservatory of Rangsit University at Building 10th the former office of the Conservatory of Music before moving to Suryadhep Music Sala . The content of this research was divided into three parts: music composition analysis, music performance approach, and improvisation approach. For the music composition analysis, the melody obtained its concepts from various jazz genres such as hard bop, modal jazz, and fusion jazz which created its style as intended by the composer. For the harmony, the composer took important traits of various jazz forms to create the chord progressions. Some examples of these are second chords, fifth chords, symmetric chord progressions, and three-note groupings.

Keywords: Jazz Ensemble, Jazz, Modern Jazz

ที่มาและความสำคัญ

วิทยาลัยดนตรี มหาวิทยาลัยรังสิต ตั้งอยู่ ณ อาคาร 10 ชั้น 9-10 เปิดสอนระดับปริญญาตรี หลักสูตรดนตรีบัณฑิตเมื่อปี พ.ศ. 2546 และเปิดสอนระดับปริญญาโทเมื่อปี พ.ศ. 2552 เริ่มแรกนั้น สถานที่เพื่อการเรียนการสอนหรือใช้ประโยชน์ด้านอื่นมีเพียงชั้น 10 เท่านั้น ซึ่งมีพื้นที่จำกัดในการจัดสรรให้เกิดความสะดวกสบายของกิจกรรมต่างๆ แต่เมื่อจำนวนนักศึกษาและบุคลากรของคณะวิทยาลัยดนตรีเริ่มมีจำนวนมากขึ้นในแต่ละปีการศึกษา จึงมีนโยบายขยายสถานที่เพื่อรองรับ กระทั่งปี พ.ศ. 2550 จึงเปิดใช้พื้นที่ชั้น 9 ของอาคารซึ่งจากเดิมเป็นลานจอดรถนำมาปรับปรุงเพื่ออำนวยความสะดวกด้านการเรียนการสอนต่างๆ ให้เหมาะสม กอปรกับวิทยาลัยดนตรีเริ่มเปิดสอนระดับปริญญาโท หลักสูตรมหาบัณฑิตปี พ.ศ. 2552 ทำให้การขยายสถานที่ในครั้งนั้นสามารถรองรับได้ในระดับหนึ่ง นอกจากการเรียนการสอนแล้ววิทยาลัยดนตรี มหาวิทยาลัยรังสิต ยังมีกิจกรรมด้านอื่นๆ

อีก อาทิเช่น การแสดงดนตรี การจัดอบรมต่างๆ ทั้งระดับชาติและระดับนานาชาติ ตลอดระยะเวลา กว่าสิบปีที่ผ่านมาเน้นใช้สถานที่ดังกล่าวมาโดยตลอด

กระทั่งวันที่ 29 เมษายน พ.ศ. 2558 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเสด็จมาเปิดอาคารศาลาดนตรีสุริยเทพและทรงทอดพระเนตรละครเพลง “ซูสีไทเฮา เดอะมิวสิคัล” โดย พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชทินนิตตามาตุ องค์ศิลปินเกียรติยศ ทรงพระกรุณาฯร่วมแสดง เป็นการเปิดใช้อาคารแห่งนี้อย่างเป็นทางการ ผนวกกับในปีการศึกษา 2558 คณะวิทยาลัยดนตรี มหาวิทยาลัยรังสิต มีนโยบายย้ายอาคารเรียนจากเดิม มายังอาคารศาลาดนตรีสุริยเทพ เพื่อรองรับกับจำนวนนักศึกษาระดับปริญญาตรี-โทที่มีมากขึ้น พร้อมทั้งสถานที่อันทันสมัย สามารถรองรับกับกิจกรรมต่างๆ ของทางคณะได้มากขึ้น

จากที่กล่าวมาข้างต้นนี้ผู้วิจัยเล็งเห็นว่า ตลอดระยะเวลากว่า 10 ปี การเรียนการสอนด้าน ทฤษฎี-ปฏิบัติหรือกิจกรรม ที่มุ่งเน้นด้านสาขาดนตรีโดยเฉพาะจากทางวิทยาลัยดนตรี มหาวิทยาลัย รังสิตที่ผ่านมานั้น มีความผูกพันกับอาคาร 10 ชั้น 9-10 ตลอดมา ก่อนการย้ายอาคารเรียนจาก อาคารแห่งนี้ไปยังอาคารศาลาดนตรีสุริยเทพ ผู้วิจัยมีความประสงค์จะประพันธ์ชุดบทเพลงแจ๊ส จำนวน 1 ชุด ประกอบด้วย 8 บทเพลงย่อยขึ้นมาใหม่ เพื่อสื่อให้เห็นถึงความทรงจำที่มีค่าของ ผู้วิจัยตลอดระยะเวลา 10 ปี ที่ผูกพันกับวิทยาลัยดนตรี มหาวิทยาลัยรังสิต และอาคาร 10 ชั้น 9-10 โดยแนวคิดการประพันธ์บทเพลงผู้วิจัยจะประพันธ์ไปในทิศทางบทเพลงแจ๊สหลากหลายมิติ ซึ่งชุด บทเพลงย่อย 8 บทเพลงนั้นได้รับแรงบันดาลใจจากสถานที่ 8 แห่ง ของวิทยาลัยดนตรี มหาวิทยาลัย รังสิต

วัตถุประสงค์ของการประพันธ์

1. เพื่อสร้างบทประพันธ์เพลงแจ๊ส จำนวน 1 ชุด ให้เป็นส่วนหนึ่งในความประทับใจในภาพ ความทรงจำถึงสถานที่ต่างๆ ของวิทยาลัยดนตรี ในชื่อโครงการวิจัยเชิงสร้างสรรค์เรื่อง ความทรงจำ สำหรับวงดนตรีแจ๊สวงเล็ก (Memory for Small Jazz Ensemble)
2. เพื่อสร้างบทประพันธ์เพลงแจ๊สบทใหม่สำหรับวงดนตรีแจ๊สวงเล็ก
3. เพื่อสร้างสรรค์บทประพันธ์เพลงใหม่ องค์ความรู้ใหม่ สำหรับศิลปะและวงวิชาการด้าน ดนตรี
4. เพื่อเป็นการเสริมสร้างและกระตุ้นความสนใจสำหรับผู้ฟังโดยทั่วไป

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การประพันธ์ชุดบทเพลงแจ๊ส จำนวน 8 บทเพลงนี้ ผู้ประพันธ์คาดว่าจะผลของบทประพันธ์จะก่อให้เกิดประโยชน์ดังต่อไปนี้

1. ได้บทประพันธ์เพลงแจ๊ส จำนวน 1 ชุด แสดงให้เห็นถึงการได้รับแรงบันดาลใจของการประพันธ์บทเพลงจากสถานที่ต่างๆ ของวิทยาลัยดนตรี
2. ได้บทประพันธ์เพลงแจ๊สบทใหม่สำหรับวงดนตรีแจ๊สวงเล็ก
3. ได้องค์ความรู้ใหม่ สำหรับศิลปะและวงวิชาการด้านดนตรี
4. ได้เสริมสร้างและกระตุ้นความสนใจสำหรับผู้ฟังโดยทั่วไป
5. ได้นำองค์ความรู้มาสร้างสรรค์บทเพลงต่างๆ ในทิศทางที่ผู้ประพันธ์เห็นสมควร
6. ได้เผยแพร่บทประพันธ์เพลงโดยการนำออกแสดง

ขอบเขตของการประพันธ์

การประพันธ์บทเพลงจากงานวิจัยเชิงสร้างสรรค์นี้ ผู้ประพันธ์ได้รับคำปรึกษาและแนะนำจากผู้ทรงคุณวุฒิ คือ ผศ.ดร. เด่น อยู่ประเสริฐ และรศ.ดร.วิบูลย์ ตระกูลฮุ่น ในทิศทางของการประพันธ์บทเพลงขึ้นมาใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับโครงการวิจัย รวมถึงในด้านของสถานที่ทำการแสดงบทประพันธ์ เพื่อให้การนำเสนอผลงานเชิงสร้างสรรค์นี้มีคุณค่าและประโยชน์สูงสุด ทั้งนี้ขอบเขตด้านการประพันธ์บทเพลงผู้ประพันธ์ได้ใช้ปัจจัยหลัก ดังนี้

1. เป็นบทเพลงสำหรับวงดนตรีแจ๊สวงเล็ก ในแต่ละบทเพลงอาจมีจำนวนผู้บรรเลงแตกต่างกัน เช่น ผู้บรรเลง 4 คน หรือผู้บรรเลง 5 คน เป็นต้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมและทิศทางของผู้ประพันธ์เป็นสำคัญ
2. บทเพลงทั้งหมดเป็นการบรรเลงด้วยเครื่องดนตรีทั้งสิ้น โดยอยู่ในบริบทของดนตรีแจ๊สรูปแบบต่างๆ ไม่มีการพรรณนาด้วยถ้อยคำใดๆ
3. ความยาวของบทเพลงนั้นผู้ประพันธ์จะกำหนดให้อยู่ในช่วงเวลาที่เหมาะสม

ข้อตกลงเบื้องต้น

แนวทางการวิเคราะห์บทประพันธ์นั้นผู้ประพันธ์ได้กำหนดแนวทางเพื่อให้เหมาะสมทั้งด้านการวิเคราะห์บทประพันธ์เพลงและด้านของการแสดงบทเพลง ทั้งนี้แนวทางการวิเคราะห์แต่ละบท

เพลงในงานวิจัยเชิงสร้างสรรค์ฉบับนี้ผู้ประพันธ์อาจเพิ่ม/ลดประเด็นต่างๆ เพื่อให้เกิดความเหมาะสม และทิศทางที่ผู้ประพันธ์เห็นสมควร โดยแนวทางที่สำคัญในการวิเคราะห์มีดังนี้

1. บทวิเคราะห์ด้านการประพันธ์บทเพลง
2. แนวทางการบรรเลงบทเพลง
3. แนวทางการอิมโพรไวส์

แนวคิดและวิธีการประพันธ์บทเพลง

งานวิจัยฉบับนี้เป็นงานวิจัยเชิงสร้างสรรค์ที่ผู้วิจัยมีความประสงค์ ในการแต่งชุดบทเพลง แจ๊สขึ้นมาใหม่ โดยได้รับแรงบันดาลใจจากสถานที่ต่างๆ กัน ทั้งนี้การประพันธ์ชุดบทเพลงแจ๊สผู้วิจัย ได้เชื่อมโยงแนวคิดและวิธีการประพันธ์บทเพลงแบ่งออกเป็น 2 ประการ ดังนี้

1.แนวคิดด้านรูปแบบบทเพลงในการประพันธ์ ผู้วิจัยอ้างอิงเอกลักษณ์ที่ปรากฏเด่นชัดจาก เชิงประวัติศาสตร์ดนตรีแจ๊สยุคต่างๆ ที่สำคัญ ผสมผสานแนวคิดหรือดนตรีรูปแบบอื่นเพื่อ เพิ่มมิติและทิศทางของบทเพลง

2.แรงบันดาลใจด้านการประพันธ์บทเพลง ผู้วิจัยใช้แนวคิดโดยรวมจากสภาพบรรยากาศ ของห้องนั้นๆ หรือความประทับใจเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งมาเป็นตัวแปรสำคัญในการประพันธ์ บทเพลง

แนวคิดเบื้องต้น

ปัจจัยทั้ง 2 ประการที่กล่าวมาข้างต้นนี้ผู้วิจัยใช้เป็นแนวทางการประพันธ์ชุดบทเพลงแจ๊ส ซึ่งชุดบทเพลงแจ๊สจะมีทั้งสิ้น 8 บทเพลง รายละเอียดโดยสังเขปด้านการประพันธ์บทเพลง มีดังนี้

1.บทเพลง *9-R3 Seat* เป็นบทเพลงบรรเลงเดี่ยวที่เปรียบเสมือนเป็นการกล่าวนำ (Introduction) ช่วงสั้นๆ เพื่อเข้าสู่ชุดบทเพลงในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แรงบันดาลใจจากห้องทำงานของผู้วิจัย บทประพันธ์นี้เป็นตัวแทนลักษณะการแสดงแบบบรรเลงเดี่ยวด้วยกีตาร์ไฟฟ้า ซึ่งห้องทำงานดังกล่าวผู้ประพันธ์ได้ใช้สอนในรายวิชา “ดนตรีปฏิบัติ” เครื่องมือกีตาร์ไฟฟ้านักศึกษา แขนงดนตรีแจ๊สและแขนงวิชาการผลิตดนตรี ตลอดจนรายวิชา “ดนตรีปฏิบัติเครื่องรอง” ของ นักศึกษาแขนงอื่นๆ ที่มีความประสงค์ในการเรียนรู้เครื่องมือกีตาร์ไฟฟ้า ด้านแนวทางการประพันธ์ บทเพลงมีแนวคิดผสมผสานเทคนิคการใช้มือขวาจากกีตาร์คลาสสิกเข้ามาเพิ่มมิติการบรรเลง

กล่าวคือบทเพลงนี้ได้ใช้เทคนิคมือขวามาใช้แทนการใช้ซีก (อุปกรณ์ใช้ดีดสายกีตาร์) โดยกำหนดให้
p = นิ้วโป้ง i = นิ้วชี้ m = นิ้วกลาง และ a = นิ้วนาง (ตัวอย่างที่ 1)

ตัวอย่างที่ 1 แสดงการใช้นิ้วมือขวาในการบรรเลงทำนองหลักห้องที่ 1-7 ของบทเพลง 9-R3 Seat

[A] ♩=72 (Tempo Rubato)

5 ♩=144

2.บทเพลง *Anatical* ผู้วิจัยได้แรงบันดาลใจจากห้องเรียนบรรยายวิชา “ดนตรีแจ๊สและการวิเคราะห์” (Jazz Style and Analysis) รายวิชานี้นอกจากจะมีบริบททางดนตรีแจ๊สและการวิเคราะห์แล้ว ยังมีองค์ความรู้ด้านนวัตกรรมการเปลี่ยนแปลงตลอดจนเอกลักษณ์สำคัญที่ควรเรียนรู้ บทประพันธ์นี้มีแนวคิดการบรรเลงที่ได้แรงบันดาลใจจากดนตรีแจ๊สรูปแบบฮาร์ดบอป ซึ่งรูปแบบดนตรีแจ๊สดังกล่าวนี้ได้รับอิทธิพลจากดนตรีแจ๊สรูปแบบบับบอปที่ ด้านแนวทำนองหลักของบทเพลง และด้านการดำเนินคอร์ดผู้ประพันธ์นำแนวคิดซึ่งพบได้บ่อยจากดนตรีแจ๊สรูปแบบบับบอปมาเป็นแนวทางพื้นฐานสำคัญ สามารถสร้างบริบทในบทเพลงให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยด้านแนวทำนองหลักของบทเพลง ผู้ประพันธ์นำแนวคิดการใช้โน้ตครึ่งเสียงและลักษณะจังหวะโน้ตเข็บติดหนึ่งขึ้น มาผสมผสานกลมกลืนในแนวทำนอง และด้านการดำเนินคอร์ดใช้แนวคิดพื้นฐานจากการดำเนินคอร์ดแบบ ii-V-I มาเป็นส่วนหนึ่งในแนวทางการเคลื่อนที่ของเสียงประสานบทเพลง อนึ่งบทเพลงนี้ผู้วิจัยมีความประสงค์ให้มีแนวคิดพื้นฐานจากดนตรีแจ๊สรูปแบบบับบอป แต่การบรรเลงของบทเพลงจะเป็นไปในทิศทางของดนตรีแจ๊สรูปแบบ ฮาร์ดบอปเป็นสำคัญ (ตัวอย่างที่ 2)

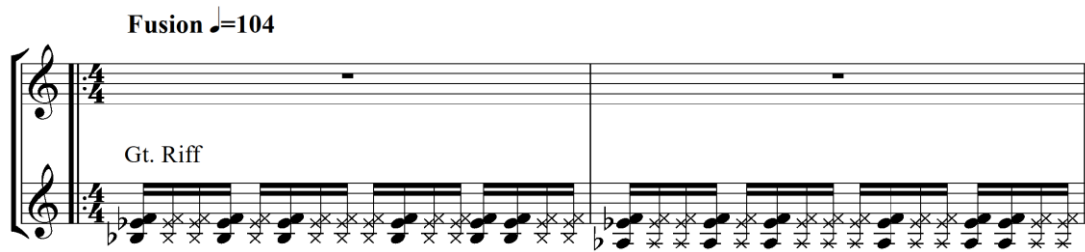
4. บทเพลง *Inter Space* ได้แรงบันดาลใจจากห้องโถงใหญ่ ซึ่งมีพื้นที่ค่อนข้างกว้างขวาง และแสดงให้เห็นถึงการดำเนินกิจกรรมของบุคคลหลากหลาย อาทิ อาจารย์ นักศึกษา เจ้าหน้าที่สำนักงาน เจ้าหน้าที่ส่งเอกสาร แม่บ้าน ฯลฯ นอกจากนี้ยังเป็นจุดศูนย์รวมผู้คนที่ต่างกล่าวในช่วงเวลาพักจากกิจกรรมต่างๆ สถานที่นี้จึงเต็มไปด้วยผู้คน กระทั่งเวลาเลิกงานห้องโถงใหญ่จะเปิดพื้นที่ให้ช่องว่างของความเงียบเข้ามาแทนที่ จากเหตุผลดังกล่าวผู้ประพันธ์จึงสนใจนำแนวคิดด้านการใช้ช่วงเสียง (Interval) และช่องว่าง (Space) มาสะท้อนถึงแรงบันดาลใจที่ได้รับ ณ ช่วงเวลานี้ แนวคิดด้านแนวทำนองหลักและการดำเนินคอร์ด ตลอดจนการอิมโพรไวส์ของนักดนตรีที่บรรเลงบทเพลงนี้ จะใช้แนวคิดดังกล่าวเป็นแนวทางสำคัญ (ตัวอย่างที่ 4)

ตัวอย่างที่ 4 แสดงแนวทำนองหลักบทเพลง *Inter Space* ในห้องที่ 1-11

Chords: Dm⁷, Fmaj⁷, Gm⁷, Bbmaj⁷, Fmaj⁹, Dm⁷, Fmaj⁷, Cm⁹, Cm⁷, Ebmaj⁷, Fm⁷, Abmaj⁷, Bb/D, Cm⁷, Ebmaj⁷, F/A

5. บทเพลง *The OD Sea* ได้รับแรงบันดาลใจจากห้องสตูดิโอ สถานที่นี้ผู้ประพันธ์มีความทรงจำเด่นชัดด้านการฝึกซ้อมกับวงดนตรี เพื่อไปปฏิบัติภารกิจด้านการแสดงดนตรีในงานเทศกาลต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศของวิทยาลัยดนตรี หลายครั้งที่ผู้ประพันธ์ได้ร่วมบรรเลงกับวงดนตรีขนาดเล็กและขนาดใหญ่รูปแบบของดนตรีแจ๊สรีคหรือฟิวชัน ซึ่งดนตรีรูปแบบนี้เป็นการผสมผสานมิติของดนตรีแจ๊สและดนตรีรีคเข้าด้วยกัน จากที่กล่าวมาผู้ประพันธ์จึงสนใจนำดนตรีแจ๊สรีคหรือฟิวชันมาเป็นตัวแทนสถานที่แห่งนี้ การประพันธ์บทเพลงผู้ประพันธ์นำเอกลักษณ์ของดนตรีแจ๊สด้านเสียงประสาน เช่น การใช้คอร์ดทบแก้ว ทบสิบเอ็ด ฯลฯ มาสร้างสีสันให้กับบทเพลงผสมผสานกับจังหวะชัดที่เป็นองค์ประกอบหนึ่งในเอกลักษณ์ของดนตรีแจ๊ส ทางด้านเอกลักษณ์ของดนตรีรีคนั้น ผู้ประพันธ์ผสมผสานลักษณะจังหวะฟังก์ที่มีความหนักแน่นและกระชับเป็นส่วนขับเคลื่อนบทเพลง นอกจากนี้แล้วอุปกรณ์แปลงเสียงกีตาร์ประเภทให้เสียงแตกก็เป็นเอกลักษณ์ของดนตรีรีคที่ผู้ประพันธ์นำมาใช้ด้วยเช่นกัน (ตัวอย่างที่ 5)

ตัวอย่างที่ 5 แสดงส่วนหนึ่งของแนวทำนองจังหวะฟังก์ของบทเพลง *The OD Sea*

6. บทเพลง *Meeting* ได้รับแรงบันดาลใจจากห้องประชุมของคณะ ที่บ่อยครั้งสถานการณ์หรือทิศทางการประชุมต้องระดมความคิดเพื่อหาหนทางแก้ไข-พัฒนาให้กับวาระการประชุมต่างๆ ซึ่งแนวทางการแก้ไข-พัฒนานี้มักจะเกิดจากการนำเอาสิ่งที่มีอยู่แล้วเป็นพื้นฐาน จากนั้นจึงเพิ่มแนวคิดอันผสมผสานทำให้เกิดทิศทางการแก้ไข-พัฒนาในที่สุด ด้วยเหตุผลและมุมมองดังกล่าว ทำให้ผู้ประพันธ์มีความสนใจในทิศทางการประพันธ์บทเพลงนี้ให้มีบริบทของโมดัลแจ๊ส (Modal Jazz) ซึ่งโมดัลแจ๊สเป็นการพัฒนาแนวคิดพื้นฐานจากดนตรีแจ๊สรูปแบบบีบอบเป็นเหมือนกับปฏิกิริยาตอบสนองต่อบีบอบนั่นเอง วิธีคิดในการอิมโพรไวส์นั้นเปลี่ยนไปหลังจากการกำเนิดของโมดัลแจ๊ส ข้อจำกัดและข้อบังคับของการดำเนินคอร์ดน้อยลง เนื่องจากโมดัลแจ๊สมีจังหวะเสียงประสานที่ซ้ำ การอิมโพรไวส์ในบริบทของโมดัลแจ๊สเน้นที่การใช้โมด ผู้แสดงจะต้องรู้จักโมดนั้นๆ และโมดที่เกี่ยวข้อง ผู้แสดงสามารถใช้โน้ตบางโน้ตจากโมดและสร้างกลุ่มโน้ตจากโมดนั้นๆ เช่น หาทริยแอดต่างๆ หรือบันไดเสียงเพนทาโทนิคที่ซ่อนอยู่ในโมดหรือใช้เททราคอร์ด เป็นต้น ผู้แสดงสามารถสร้างความน่าสนใจในการอิมโพรไวส์โดยการสร้างจังหวะและทำนองที่หลากหลาย โดยไม่มีข้อจำกัดของเสียงประสานแบบแผน (ตัวอย่างที่ 6)

ตัวอย่างที่ 6 แสดงแนวทำนองโมดในแนวทำนองหลักท่อน A ของบทเพลง *Meeting* ห้องที่ 5-12

เคลื่อนที่ขึ้นขั้นคู่ 3 ไมเนอร์

7. บทเพลง *U2* ได้รับแรงบันดาลใจจากห้องครัว เป็นห้องที่ผู้ประพันธ์มีความคุ้นเคยในชีวิตการทำงานห้องหนึ่ง ซึ่งมีกิจวัตรประจำวัน 2 ประการที่เกิดขึ้นในห้องนี้ คือ “การรับประทานอาหาร และการดื่มกาแฟ” หรืออาจกล่าวได้อีกว่า กิจวัตรนี้เชื่อมโยงกับ “อาหาร” และ “เครื่องดื่ม” ที่มีความสอดคล้องกัน เหมือนส่วนผสมทางดนตรีที่มีการผสมผสานบริบทต่างๆ ให้ไปในทิศทางสอดคล้องกัน ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้ประพันธ์จึงนำส่วนผสมของความสอดคล้องนี้เป็นแนวคิดหลัก ถูกแทนด้วยการบรรเลงจากเครื่องดนตรี 2 ชิ้น ได้แก่ กีตาร์และกลอง ประกटแล้วการบรรเลงเครื่องดนตรี 2 ชิ้น มักจะเป็นการร่วมบรรเลงกันด้วยเครื่องดนตรีประเภทอื่นมากกว่า เช่น กีตาร์และเบส หรือกีตาร์และเปียโน เป็นต้น ผู้ประพันธ์มีทิศทางการประพันธ์ที่ผสมผสานระหว่างกีตาร์ (ซึ่งสามารถบรรเลงได้ทั้งแนวทำนองและคอร์ด) กับกลอง (ปรกติจะบรรเลงประกอบจังหวะให้บทเพลง) นำมาผสมผสานให้ไปในทิศทางบริบทของดนตรีแจ๊สสมัยใหม่ โดยให้เครื่องดนตรีทั้ง 2 เป็นตัวนำเสนอเรื่องราวต่างๆ ผนวกกับการสอดประสานในบทเพลง รวมถึงปฏิกิริยาการตอบสนอง (Reaction) ที่เป็นส่วนสำคัญของผู้บรรเลง (ตัวอย่างที่ 7)

ตัวอย่างที่ 7 แสดงแนวทำนองบทเพลง *U2* ที่บรรเลงด้วยกีตาร์ในห้องที่ 1-4

8. บทเพลง *Seek Loop* แรงบันดาลใจจากห้องแห่งความลับ เป็นห้องที่ผู้ประพันธ์ไม่เคยเข้าไปสัมผัสตลอดระยะเวลา 10 ปี ห้องแห่งนี้เป็นห้องเชื่อมโยงไปสู่บันไดหนีไฟอาคาร 10 และเป็นจุดระบายอากาศของเครื่องปรับอากาศที่ไม่สามารถคาดเดาว่าจะเกิดเสียงรบกวนเข้ามายังห้องข้างเคียงเมื่อใด หากเกิดเสียงขึ้นแล้วระยะเวลาการเกิดเสียงนั้นจะเกิดเข้าไปเรื่อยๆ ยาวนานเพียงใด เนื่องจากสภาพผ่านการใช้งานอย่างยาวนานของตัวระบายอากาศทำให้ความไม่สมดุลเกิดขึ้น ด้วยเหตุผลนี้ผู้ประพันธ์ได้รับแรงบันดาลใจด้านจินตนาการของเสียง-บรรยากาศภายในห้องแห่งนี้ โดยนำ

แนวคิดด้านประพันธ์บทเพลงจากรูปแบบการซ้ำของจังหวะกลอง ผสมผสานกับการซ้ำการดำเนินคอร์ดเป็นส่วนนำเสนอเรื่องราว แนวคิดการซ้ำของกลองผู้ประพันธ์จินตนาการถึงจังหวะกลองสำเร็จรูป (Loop) ที่ปัจจุบันเข้ามามีบทบาทในวงการประพันธ์เพลงแบบเชิงพาณิชย์ มากขึ้น ผู้ประพันธ์จึงมีความสนใจประยุกต์นำมาใช้ นอกจากที่กล่าวมาแล้ว บทเพลงนี้ใช้การดำเนินคอร์ดทำหน้าที่แทนแนวทำนองหลักของบทเพลง (เนื่องจากแนวทำนองหลักอาจเป็นตัวกำหนดทิศทางขึ้น-ลงบทเพลงได้) ผู้ประพันธ์จึงมีความประสงค์นำเสนอบทประพันธ์ ด้วยการใช้การดำเนินคอร์ดเป็นตัวกำหนดทิศทางบทเพลง (ตัวอย่างที่ 8)

ตัวอย่างที่ 8 แสดงเสียงประสานหลักท่อน A1 ที่มีการบรรเลงซ้ำ

5 ^{A1} Bm7/A G#m7/A Gmaj7/A E(add9)/A 4 Times

13 Dmaj7/A B(sus4)/A F#7/A F#m7/A 4 Times

ขั้นตอนการประพันธ์

การวิจัยครั้งนี้เป็นการประพันธ์ชุดบทเพลงแจ๊ส 8 บทเพลงย่อย โดยได้รับแรงบันดาลใจจากสถานที่แตกต่างกัน 8 แห่ง ผู้วิจัยใช้แหล่งข้อมูลจากห้องต่างๆ หรือสถานที่ซึ่งผู้วิจัยเคยใช้ทำกิจกรรมทั้งจากด้านการเรียนการสอน การจัดอบรม ฯลฯ จากนั้นจึงเชื่อมโยงกับแนวคิดด้านการประพันธ์บทเพลง ซึ่งรายละเอียดขั้นตอนมีดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ด้านสถานที่

1. ห้องทำงาน ชั้น 9 ห้อง 9-R3
2. ห้องเรียนวิชาบรรยาย ชั้น 9 ห้อง 9-LS5
3. ห้องเรียนนิชมรรวม ชั้น 9 ห้อง 9-LS5

4. ห้องโถงใหญ่ ชั้น 10
5. ห้องสตูดิโอ ชั้น 10
6. ห้องประชุม ชั้น 10
7. ห้องครัว ชั้น 10
8. ห้องแห่งความลับ (ห้องที่ผู้ประพันธ์ไม่เคยเข้าไป)

ขั้นตอนที่ 2 ด้านการประพันธ์บทเพลง

1. บทเพลง *9-R3 Seat*
2. บทเพลง *Anatical*
3. บทเพลง *Jet Lab*
4. บทเพลง *Inter Space*
5. บทเพลง *The OD Sea*
6. บทเพลง *Meeting*
7. บทเพลง *U2*
8. บทเพลง *Seek Loop*

ขั้นตอนที่ 3 ด้านการจัดเตรียมนักดนตรี

การประพันธ์ชุดบทเพลงแจ๊ส จำนวน 8 บทเพลงย่อยนั้น ผู้วิจัยให้ความสำคัญกับความเหมาะสมของตัวนักดนตรีแต่ละคนที่จะบรรเลงในแต่ละบทเพลง อีกทั้งคำนึงถึงรูปแบบทางดนตรีเป็นหลัก โดยพิจารณาแนวทางการบรรเลงที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของนักดนตรีเพื่อให้บทเพลงมีทิศทางชัดเจน

ขั้นตอนที่ 4 ปรับแต่งบทประพันธ์เพลง

บทประพันธ์เพลงอาจมีการปรับแต่งหรือพิจารณาถึงรายละเอียด เพื่อให้มีความเหมาะสมและสมบูรณ์มากที่สุด

ขั้นตอนที่ 5 ด้านการเผยแพร่บทประพันธ์

ชุดบทเพลงแจ๊ส จำนวน 8 บทเพลงย่อย จะถูกนำมาเผยแพร่บทประพันธ์ ณ อาคารรัตน-คุณากร ห้อง 101 (Auditorium) มหาวิทยาลัยรังสิต จากเดิมอาคารดนตรีสุริยเทพ เนื่องจากอาคารดนตรีสุริยเทพปิดปรับปรุงทำให้ไม่สะดวกในการทำการแสดงเผยแพร่บทประพันธ์

ขั้นตอนที่ 6 ด้านการจัดพิมพ์รูปเล่ม

จัดพิมพ์และนำเสนอเป็นรูปเล่มโครงการวิจัยเชิงสร้างสรรค์นวัตกรรม

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

งานวิจัยเชิงสร้างสรรค์บทประพันธ์เพลงชุดบทเพลงแจ๊ส เรื่อง “ความทรงจำสำหรับวงดนตรีแจ๊สวงเล็ก” ผู้วิจัยได้นำแนวคิดของดนตรีแจ๊สในหลากหลายมิติมาใช้เป็นแนวทาง ทั้งด้านการประพันธ์บทเพลงจำนวน 8 บทเพลงที่ผสมผสานแรงบันดาลใจจากสถานที่ของวิทยาลัยดนตรีมหาวิทยาลัยรังสิต 8 แห่ง จากโครงการวิจัยเชิงสร้างสรรค์ด้านการประพันธ์บทเพลงของชุดบทเพลงแจ๊สนี้ผู้ประพันธ์มุ่งหวังที่จะสร้างและเพิ่มเติมองค์ความรู้ด้านการประพันธ์บทเพลงแจ๊สในหลากหลายมิติ รวมถึงบทการวิเคราะห์บทเพลงตลอดจนบทการบรรเลงบทเพลง และบทด้านการอิมโพรไวส์ ทั้งนี้เพื่อแสดงให้เห็นถึงทิศทางของผู้ประพันธ์ในมิติอื่นมากยิ่งขึ้น อนึ่งบทต่างๆ ที่กล่าวมานี้ผู้ประพันธ์ได้สรุปและอภิปรายผลดังนี้

บทวิเคราะห์บทเพลง ผู้ประพันธ์ได้วิเคราะห์ถึงแนวทางการประพันธ์และแนวคิดพื้นฐานและ/หรือทฤษฎีที่ใช้ประพันธ์บทเพลงต่างๆ ตลอดจนแรงบันดาลใจในการหาวัตถุดิบเพื่อนำมาใช้สร้างองค์ประกอบของบทเพลง อาทิ แนวทำนองบทเพลง การใช้ลักษณะจังหวะรูปแบบต่างๆ รวมถึงเสียงประสานของบทเพลง ตลอดจนการวางแนวเสียงและทิศทางการเคลื่อนที่ของเสียงประสานเพื่อแสดงให้เห็นแนวทางมิติของเสียงประสานที่หลากหลาย

บทการบรรเลงบทเพลง ผู้ประพันธ์ได้มุ่งเน้นไปที่การบรรเลงของเครื่องมือกีตาร์เป็นประเด็นหลัก ทั้งนี้เนื่องจากผู้ประพันธ์ชุดบทเพลงแจ๊สในงานวิจัยครั้งนี้มีความเชี่ยวชาญด้านเครื่องมือกีตาร์ จึงได้นำเสนอแนวทางในการฝึกฝนบทประพันธ์เพลงต่างๆ ในงานวิจัยครั้งนี้ อาทิ การใช้มือซ้าย-ขวาในการบรรเลงบทเพลงและการใช้เทคนิคในการบรรเลงที่น่าสนใจ เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อแสดงให้เห็นถึงคุณค่าเชิงเทคนิคในการบรรเลงบทเพลงจากเครื่องมือกีตาร์

บทการอิมโพรไวส์ บทนี้ผู้ประพันธ์ได้นำเสนอแนวทางการใช้บันไดเสียงประเภทต่างๆ เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการอิมโพรไวส์ ตลอดจนถึงแสดงตัวอย่างแนวทำนองการอิมโพรไวส์จากบันไดเสียงที่ได้แนะนำไว้ เพื่อแสดงให้เห็นถึงแนวทางการนำมาประยุกต์ใช้สร้างแนวทำนองที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น อนึ่งบทด้านการอิมโพรไวส์ผู้ประพันธ์ได้กล่าวย้ำเสมอว่า เป็นเพียงแนวทางหนึ่งในการอิมโพรไวส์เท่านั้น ทั้งนี้ยังมีแนวคิดอื่นๆ อีกมากมายที่นำมาใช้ในการสร้างสรรค์แนวทางการอิมโพรไวส์

ท้ายสุดนี้ผู้ประพันธ์มีความเชื่อว่าความสมบูรณ์ของบทเพลงนั้น อาจมีปัจจัยสำคัญหลายด้านที่จะส่งผลโดยตรงกับบทเพลง ตัวแปรสำคัญที่จะทำให้บทเพลงมีทิศทางตรงตามผู้ประพันธ์ได้กำหนดทิศทางไว้หรือไม่ นั่น ประเด็นด้านความเชี่ยวชาญจากนักดนตรีตลอดจนการตีความของ

ดนตรีแจ๊สรูปแบบต่างๆ จากนักดนตรีที่ร่วมกันบรรเลงบทเพลง จะเป็นปัจจัยสำคัญที่ผู้ประพันธ์ต้องคำนึงถึงเมื่อนำบทเพลงที่ประพันธ์ไว้มาร่วมกันบรรเลง

การแสดงดนตรีสด

งานวิจัยเชิงสร้างสรรค์เรื่อง “ความทรงจำสำหรับวงดนตรีแจ๊ส (Memory for Small Jazz Ensemble)” ถูกนำออกแสดงพร้อมบรรยายเผยแพร่ต่อสาธารณชนในงานแสดงผลงานวิจัยเชิงสร้างสรรค์ชื่อ “Scenes from a Memory” โดยการแสดงบทประพันธ์ครั้งนี้ได้รับความร่วมมือจากนักดนตรีดังรายชื่อต่อไปนี้

ผู้ประพันธ์	เจตนิพัทธ์ สังข์วิจิตร	
นักดนตรี	เจตนิพัทธ์ สังข์วิจิตร	กีตาร์
	ธีรัช เล่าห์วีระพานิช	แซกโซโฟน
	ยรรยง โตเรือง	เปียโน
	สิรภาพ สิทธิสน	เบส
	ฐิติวัฒน์ ตรีภาพ	เบส
	อานุภาพ คำมา	กลอง
	สหราช อุ๋นใจ	กลอง
	นิธิตล เพ็ชรประพันธ์กุล	กลอง
สถานที่	ห้องแสดงดนตรี อาคารรัตนคุณากร มหาวิทยาลัยรังสิต	
วัน-เวลา	26 สิงหาคม พ.ศ. 2559 เวลา 15.00 น.	
ผู้สนับสนุนโครงการวิจัยและงานแสดง	สถาบันวิจัยแห่งมหาวิทยาลัยรังสิตร่วมกับ วิทยาลัยดนตรี มหาวิทยาลัยรังสิต	

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยเชิงสร้างสรรค์เรื่อง “ความทรงจำสำหรับวงดนตรีแจ๊ส (Memory for Small Jazz Ensemble)” ได้รับทุนสนับสนุนงานวิจัยจากสถาบันวิจัยแห่งมหาวิทยาลัยรังสิต

บรรณานุกรม

- เจตนิพิฐ สังข์วิจิตร. “ระบบโคลทเรนเซนจ์.” *วารสารดนตรีรังสิต*. ฉบับที่ 2 ของปีที่ 10 (2015): 17-36.
- ณรงค์ฤทธิ์ ธรรมบุตร. *การประพันธ์เพลงร่วมสมัย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552.
- ณัชชา พันธุ์เจริญ. *พจนานุกรมศัพท์ดุริยางค์ศิลป์*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เกษกรสัตว์, 2552.
- วีรชาติ เปรมานนท์. *ปรัชญาและเทคนิคการแต่งเพลงร่วมสมัยไทย*. กรุงเทพมหานคร: คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.
- . *รายงานการวิจัยเรื่อง ดนตรีไทยแนวใหม่ช่วงปี พ.ศ. 2520-2530*. ทฤษฎีวิจัยชาติภิชะสมโภช, 2532.
- Gridley, Mark C. *Jazz Styles: History & Analysis*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall, 2000.
- Levine, Mark. *The Jazz Theory Book*. Petaluma, CA: Sher Music, 1995.
- Liebman, David. *A Chromatic Approach to Jazz Harmony and Melody*. Rottenburg, Germany: Advance Music, 1991.
- Martin, Henry. “*Annual Review of Jazz Studies 8 1996*.” Lanham, MD: Scarecrow Press, Inc., 1997.
- Porter, Lewis., Ullman, Micheal., and Hazell, Edward. *Jazz: From Its Origins to the Present*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall, 1993.
- Rawlins, Robert., and Bahha, Nor Eddine. “*Jazzology: The Encyclopedia of Jazz Theory for All Musicians*.” Milwaukee, WI: Hal Leonard Corporation, 2005.
- Reeves, Scott D. *Creative Jazz Improvisation*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall, 2007.

วารสารดนตรีรังสิต
RANGSIT MUSIC JOURNAL
วิทยาลัยดนตรี มหาวิทยาลัยรังสิต

ISSN 1905-2707

Vol.12 No.2 July-December 2017

บทความสร้างสรรค์

บทความวิชาการ และบทความวิจัย